

забезпечуючи інтеграцію економічних процесів на підприємстві та зв'язуючи внутрішні ресурси та зовнішнє середовище разом.

Таким чином, для продовження дослідження, замість традиційного підходу з оцінкою фінансового стану підприємства, буде використано три сучасні підходи для побудови моделі фінансової системи підприємства на прикладі компанії сфери послуг, а саме одного з майданчиків системи ProZorro. На основі моделі та її ключових показників буде виявлено основні чинники впливу на результативність діяльності, а також виявлено в яких саме структурних елементах компанії існує проблема. На основі результатів моделювання буде сформовано низку рекомендацій для оптимізації фінансової системи компанії.

Використані джерела:

1. Brigham, Eugene F. Fundamentals of financial management // Houston Cengage Learning, 2021.
2. Levytskyi V. The Optimization of System Financial Management of Enterprise Based on the Analysis of Investments in its Marketing Activities //Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University. – 2019. – Т. 2. - №. 18. – С. 101-108.
3. Вершигора Є. Ю. Маркетингова товарна політика. Навчальний посібник для студентів ВНЗ. – Тернопіль: Астон, 2015. – 407 с.

Ташлик А. М., Зенченко А. Є.
Студентки 4 р. н., НаУКМА

НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ВИДАТКІВ В УКРАЇНІ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ

Система соціальних видатків в Україні за 30 років свого існування накопичила значний перелік проблем, які потребують реформ та змін. Першою, і найголовнішою є сама структура системи соціального забезпечення в Україні. Вона є розгалуженою, проте забюрократизованість державних установ, відсутність чіткого порядку прийому громадян та контролю працівників соціального забезпечення роблять оформлення допомоги довгим, тяжким і недоступним для деяких процесом. Комп'ютеризація допомагає вирішити дані проблеми, проте людям старшого покоління важко самотужки опанувати це. Крім того, подекуди зберігається система з «живими» чергами та паперовими документами, що саме і робить процес довшим.

Наступною проблемою є наявність прогалин в процесі призначення соціальної допомоги. Система пенсій, пільг та субсидій є дуже широкою, тому спостерігається певна безконтрольність надання послуг. Частина допомоги

надається громадянам, які не потребують її, проте через можливість корупції, нечіткість вимог або підробку документів їм надається можливість отримувати соціальні виплати або інші преференції, в той час як особи, що потребують допомоги, не мають часу, грошей або можливостей проходити весь довгий процес оформлення документів.

Постійні черги та несправедливість під час отримання соціальних послуг спричинені некомпетентністю фахівців соціальної сфери. В структурі робочого складу переважають старші жінки, які не можуть легко опановувати нові технології та надавати консультації клієнтам з використанням електронних послуг. Молоде покоління не має бажання працювати в державних установах за поточних умов, адже ця робота вважається не престижною, рутинною та низькооплачуваною. Молодь, яка все ж починає працювати у цій сфері швидко відчуває вигорання. Також значні проблеми спостерігаються в фінансуванні сфери соціального захисту та соціального забезпечення. Соціальні видатки складають найбільшу частину державного бюджету, що не є виправданим і не приносить результатів (рис.1).

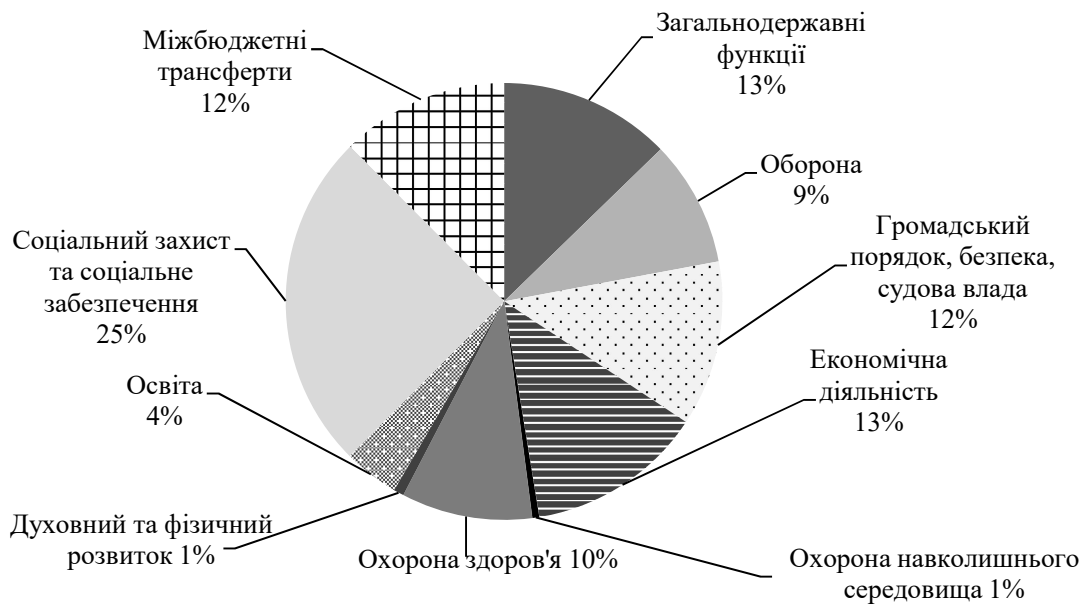


Рис. 1. Структура видатків державного бюджету 2021 року
Джерело: складено авторами на основі даних [1; 2]

Це спричинене відсутністю ефективного нормативно-правового забезпечення з формування та розподілу соціальних видатків, – спостерігається постійний дефіцит фінансування соціальної сфери [4]. Більшість з асигнувань витрачається на покриття дефіциту Пенсійного фонду. Частина громадян просто не хочуть

сплачувати страхові внески, вони не мають впевненості в отриманні майбутньої пенсій, тому вирішують працювати нелегально та не сплачувати частину свого доходу до фонду. Також спостерігається старіння населення що призводить до зростання частки пенсіонерів порівняно з економічно активним населенням, які і утримують пенсії.

На сьогоднішній день вагомою проблемою залишається широкий спектр видів соціальної допомоги, адже його головним принципом є «кількість, а не якість». Наразі в Україні присутні 130 категорій одержувачів соціальних послуг, зазначені в 58 законах та більш ніж 120 підзаконних актах. Майже всі види матеріальної допомоги не є достатніми і не покривають базових потреб. Станом на 2021 рік, рівень середньої пенсії складає 3500 грн, допомога на малюка в місяць складає 860 грн., а допомога по безробіттю – близько 2300 грн [2; 3].

Попередні проблеми спричинені погіршенням макроекономічних показників держави. Інфляція призвела до збільшення цін на продукти харчування, комунальні послуги, транспорт, та багато іншого, що в свою чергу збільшило потребу в соціальному забезпеченні, при тому, що проблема фінансування також погіршилась. Із подорожчанням комунальних послуг більше сімей стали потребувати отримання субсидій, зі збільшенням цін на продукти харчування зростає прожитковий мінімум, і як наслідок мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія та інше. Це спричиняє потребу в збільшенні розміру соціальних видатків, при постійному дефіциті. В свою чергу збільшення соціальних видатків спричиняє збільшення рівня інфляції, це так званий «ефект спіралі». Проте ситуація не є критичною, і розумне реформування системи може змінити стан соціальної сфери.

По-перше, необхідно почати зі зміни нормативно-правової бази функціонування системи соціального захисту. Важливим є зменшення кількості нормативно-правових актів, що регулюють соціальну сферу, зменшення кількості видів соціальних послуг та пільгових категорій, або об'єднання документів які мають схожі механізми дії. Наступним кроком є зменшення корупції в державних установах. Цього можна досягти шляхом встановлення дієвого контролю за діяльністю державних службовців. Прозорість дій державних установ може забезпечити неухильна система звітності, за допомогою якої здійснюватиметься контроль розподілу та витрачання державних коштів. Також ряд проблем варто вирішити комп'ютеризацією послуг та введення платних послуг. Створення електронних кабінетів громадян та переведення документів в електронні формати призведуть до значного зменшення черг в державних установах, скоротять час очікування надання послуги та знизять витрати на утримання державних установ та працівників.

Зменшення витрат на підтримку діяльності розгалуженої мережі державних закладів з надання соціальних послуг може забезпечити децентралізація – передача повноважень до органів місцевого самоврядування, які є ближчими до споживачів

соціальних послуг, і які зможуть ефективніше керувати видатками на соціальний захист та соціальне забезпечення.

Неефективність використання соціальних видатків також спричиняє неефективність системи пенсійного забезпечення в Україні, адже тягар утримання осіб похилого віку покладено на працююче населення держави. Для вирішення проблеми варто поступово замінити солідарну систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування на накопичувальну. Особа отримує певну впевненість, адже кошти, які вона сплачує з власного доходу, не витрачаються на утримання поточних пенсіонерів, а зберігаються на пенсійному рахунку. Варто популяризувати використання третього рівня пенсійного страхування – недержавних пенсійних фондів, адже зараз більшість населення є не проінформованою про їх існування, або не має до них довіри.

З результатів проведеного нами економетричного дослідження на базі програмного забезпечення EViews 8 щодо факторів, які мають вплив на розмір середньої пенсії в Україні з 1996 року, було підтверджено гіпотезу про те, що збільшення населення провокує збільшення розміру пенсії за рахунок зменшення частки пенсіонерів. Створена модель (рис. 2) вважається адекватною за результатами проведених тестів та коефіцієнтом детермінації (96,5%).

Dependent Variable: AVERAGE_PENSION				
Method: Least Squares				
Date: 03/01/21 Time: 14:13				
Sample: 1996 2019				
Included observations: 24				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-5.78E-10	0.041110	-1.41E-08	1.0000
NUMBER_OF_RETIRES	-1.213038	0.146983	-8.252915	0.0000
POPULATION	1.587357	0.339118	4.680836	0.0001
MORTALITY_RATE	-1.428889	0.236864	-6.032530	0.0000
R-squared	0.964730	Mean dependent var	-2.79E-10	
Adjusted R-squared	0.959439	S.D. dependent var	1.000000	
S.E. of regression	0.201397	Akaike info criterion	-0.216063	
Sum squared resid	0.811217	Schwarz criterion	-0.019720	
Log likelihood	6.592752	Hannan-Quinn criter.	-0.163973	
F-statistic	182.3497	Durbin-Watson stat	1.268797	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Рис. 2. Результати економетричного моделювання

Джерело: створено авторами у програмному забезпеченні EViews 8 на основі даних [1; 2; 3]

В Україні останнє десятиліття спостерігається тенденція старіння нації та зменшення економічно-активного населення. Оскільки більша частина соціальних видатків спрямовується на забезпечення пенсіонерів, то змінити дану ситуацію може зміна демографічної структури населення. Для цього необхідно стимулювати збільшення народжуваності шляхом проведення державних програм (збільшення виплат по народженню дитини, надання пільг). Також необхідно зменшити вплив робочої сили за кордон, забезпечивши гідні умови праці та достатній рівень заробітної плати в Україні [5].

Отже, система соціального забезпечення в Україні має багато проблем, які не дають рухатися країні далі на шляху до європейської соціальної держави. Для їх вирішення необхідно провести ряд поступових реформ, які зможуть виправити недоліки поточної системи. Почати необхідно зі зміни нормативно-правової бази, яка забезпечить ефективне виконання всіх наступних нововведень.

Список використаних джерел:

1. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>.
3. Офіційний веб-сайт Фонду соціального страхування України. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index>.
4. Лободіна З.М. Бюджетне фінансування соціального захисту в Україні // Вісник ТНЕУ, 2014. – № 3. – С. 7-19.
5. Рибак С. О. Фінансове забезпечення модернізації соціального захисту населення // Фінанси України. — 2013. — № 1. — С. 7–21.

Тептюк Д. С.
Студент 2 р. н., НаУКМА

МАНІПУЛЮВАННЯ РИНКОМ КРИПТОВАЛЮТ

Маніпулювання ринком – це штучний вплив на поведінку ринку або ціну активу задля отримання власної вигоди. Ринкові маніпуляції притаманні не лише ринкам криптовалют, але саме в рамках ринків криптовалют, питанню ринкових маніпуляцій приділяється особлива увага через його відносну «новизну» у сфері фінансів. Також тема цікава тим, що на відміну від ринку цінних паперів, ринок криптовалют майже не контролюється з боку держави (за виключенням деяких країн), що робить його більш вразливим та ризиковим. Новизна та шалено зростаюча популярність криптовалют притягує недосвідчених людей, які часто втрачають гроші саме на таких маніпуляціях. Тож перед тим як інвестувати в цей інструмент, варто ознайомитись з основними видами маніпуляцій та як не ставати їх жертвою.